

Для об'єктивного результату необхідно брати до уваги характер міцелію і конідієносців, що не можливо при застосуванні методу відбитків.

Метод відбитків дає можливість не тільки зафіксувати наявність інфекції на насінні пшениці озимої досліджуваних сортів але й визначити ступінь інфікування насіння (кількість спор на 1 зернину). Він є дуже зручним для фіксування наявності на поверхні спор збудника твердої сажки пшениці (*Tilletia caries*) і визначення інфекційного навантаження на одну зернівку. Слід відмітити, що найбільша ступінь інфікування насіння цим збудником була зареєстрована у 2009 році на сорті Диканька (7,3 спори/ зернівку), а у 2010 році на сортах Левада і Українка полтавська (6,5 і 6,1 спор/ зернівку відповідно). Крім того, стабільно високий рівень контамінації зернівок зареєстрований у роки досліджень грибами роду *Alternaria*. Найбільш показовим є сорт Диканька, у якого цей показник був від 2,2 до 10,0 спор на 1 зернівку у 2009 і 2010 роках відповідно. Потрібно відмітити, що у 2010 році на сортах Диканька (10 спор/зернівка), Українка полтавська 9,5 спор/зернівка) і Левада (9,3 спор/зернівка) інфікування зерна цим типом спор було значно вищим, ніж у 2009 році (2,2; 5,3; 5,6 спор/зернівка відповідно).

Таким чином, підсумовуючи наведений аналіз даних, можна зробити висновок, що метод відбитків є простим і зручним для виконання, але потребує досвіду для правильної ідентифікації збудників хвороб.

ВПЛИВ ГУСТОТИ СТОЯННЯ СОНЯШНИКУ НА УРОЖАЙНІСТЬ НАСІННЯ

Варченко Н.А. студентка 6 курсу*

**Науковий керівник: Антонець О.А.*

Установлено, що із загущенням посіву від 30 до 80 тис./га (в середньому за 2009-2010 роки) висота рослин збільшувалась від 136,2 до 154,3 см, а діаметр кошика зменшувався з 21,8 до 18,2 см. Збільшення густоти рослин від 70 до 80 тис./га вплинуло на зменшення урожайності з 28,10 до 26,6 ц/га, що пов'язане із загущеністю рослин, яке викликає пропорційне зменшення кількості сім'янок у кошику, маси 1000 сім'янок а також утворення щуплого насіння. Найбільша урожайність насіння 32,8 ц/га і рівень рівень рентабельності 197 % одержали при густоті стояння рослин 60 тис./га

Соняшник є основною олійною культурою в Україні. За виходом олії з одиниці площі соняшник перевищує всі інші олійні культури. Виробництво його є рентабельним.

В останні роки вирощування соняшнику, завдяки високій рентабельності (близько 50 %), невпинно зростає. У 2010 році соняшником було зайнято 4,5 млн. га посівної площі, що втричі більше, ніж у 1960 році. Але зростання посівної площі не привело до збільшення валового збору насіння. Середній рівень урожайності складає 9-18 ц/га. Причинами невисокого врожаю насіння соняшнику є порушення комплексу заходів його вирощування: організаційно-господарських, агротехнічних та інших. У госпо-

дарствах, де соняшник вирощують за інтенсивною технологією, врожайність досягає 34-35 ц/га.

Серед агротехнічних заходів, що спрямовані на підвищення врожайності соняшнику, важливе місце належить формуванню оптимальної густоти рослин.

Мета досліджень – вивчення вирощування соняшнику за рахунок різної густоти стояння рослин у ТОВ ім. А.Л.Фисуна Карлівського району Полтавської області за 2009-2010 роки. Об'єктом досліджень був районіваний гібрид соняшнику Харківський 58.

Проводячи спостереження за тривалістю вегетаційного періоду соняшнику, виявили, що густота рослин на фази розвитку і тривалість вегетаційного періоду не впливала. Тривалість періоду утворення кошиків – цвітіння і цвітіння – повна стиглість із збільшенням густоти рослин збільшувалась на 1 – 4 дні. Тому тривалість міжфазного періоду несуттєво змінюється під впливом загущення посіву соняшнику.

Отримані дані показали, що збільшення густоти рослин від 30 до 80 тис./га вплинуло на збільшення висоти соняшнику в середньому від 136,2 до 154,3 см. Отже, із загущенням посіву висота рослин збільшувалась, а діаметр кошика зменшувався від 21,8 до 18,2 см. Тому можна зробити висновок, що між густотою рослин та діаметром кошика існує обернено пропорційна залежність.

Найвищі темпи приросту рослин соняшнику відмічені у міжфазний період утворення кошика – цвітіння. Густота стояння рослин у посіві значною мірою вплинула на кількість сім'янок у кошику, причому збільшення густоти рослин з 30 до 80 тис./га суттєво зменшило кількість сім'янок у кошику від 1197 до 813 штук. У дослідях зафіксована тенденція зменшення маси 1000 сім'янок за умов збільшення густоти стояння рослин з 30 до 80 тис./га. Отже, кількість сім'янок у кошику значною мірою залежить від густоти стояння соняшнику.

Найменша урожайність насіння соняшнику в середньому за 2009-2010 роки становила 24,2 ц/га при густоті стояння 30 тис/га. Збільшення густоти рослин у посівах вплинуло на підвищення урожайності, причому максимальна урожайність насіння 32,8 ц/га (в середньому за 2009-2010 роки) отримана при густоті стояння рослин 60 тис./га. Подальше збільшення густоти рослин (80 тис./га) зменшило урожайність до 26,6 ц/га.

Висновки: 1. Максимальний рівень рентабельності (197 %) одержали при густоті стояння рослин 60 тис./га, коли урожайність насіння соняшнику була 32,8 ц/га. Найменший рівень рентабельності (123 %) отримали при густоті стояння рослин 30 тис/га, коли урожайність насіння соняшнику становила 24,2 ц/га.

2. Збільшення густоти стояння рослин від 70 до 80 тис/га сприяло зменшенню урожайності з 28,1 до 26,6 ц/га і відповідно рівню рентабельності з 153 до 138 %.

Рекомендуємо вирощувати соняшник на насіння з густотою стояння рослин 60 тис./га для сорту Харківський 58.